

SLOVENSKI GOSPODAR

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Večerja vsak četrtek in velja s poštno vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 4 K, pol leta 2 K in za četiri leta 1 K. Naročnina za Nemčijo 5 K, za druge isvanavstrilje 6 K. Kdor hodi sam ponj, plača na leto samo 3 K. Naročnina se pošilja na: Upravništvo „Slovenskega Gospodarja“ v Mariboru, — List se dopošilja do odpovedi. — Udje „Kmetičevskega društva“ dobivajo list brez posebne naročnine, — Posamezni listi stanejo 10 vin, — Uredništvo: Koroska cesta št. 5, — Rokopis se ne vračajo, — Upravništvo: Koroska cesta št. 5, vsprejema naročnine, inserate in reklamacije, — Posamezni listi stanejo 10 vin, — Uredništvo: Koroska cesta št. 5, vsprejema naročnine, inserate in reklamacije, — Inserate se plačuje od anostopne petitvrste za enkrat 15 vin, za dvakrat 25 vin, za trikrat 35 vin. Za večkratne oglase primeran popust, Inserati se sprejemajo do urede jutraj, — Ne zapre reklamacije so poštnine proste.

Današnja številka obsega 10 strani.

Slomšekova slavnost

ORLOV

v nedeljo, dne 11. avgusta 1912 v št. Jurju ob južni železnici.

V spored:

1. Sprejem gostov na kolodvoru (prihod vlakov: iz Celja 9.55, iz Maribora 10);
2. ob pol 11. uri: pridiga in sv. maša (pridiguje organizator mladine velečastiti gospod dr. J. H o h n j e c);
3. ob pol 12. uri: svečano zborovanje Štajerskega Orla v dvorani Katoliškega doma;
4. ob pol 1. uri: obed v določenih gostilnah;
5. po večernicah: nastop in telovadba štajerskih in kranjskih Orlov na travniku posestnika F. Gerzina;
6. ljudska veselica, govori, godba, petje in druge zabave. Vstopnina 30 vinarjev.

V slučaju zelo slabega vremena se vrši slavnost dne 18. avgusta.

Štajerska „Podzveza Orlov.“

Vse proti kmetu.

V politiki se liberalnim nasprotnikom kmečkemu stanu ni posrečilo, da bi spravili ta stan v svojo popolno odvisnost. Voditelji kmečkemu stanu niso več liberalni odvetniki, ki so zastopali v mestih fabrikante in bogataše, na deželi pa se laskali bogatemu kmetu. Zato so sedaj kmečki neprijatelji zastavili vse svoje moči, da spravijo kmeta na denarnem trgu v svojo sužnjost. In to delo je tem nevarnejše, ker se ne vrši tako odkrito pred vso javnostjo, kakor politični boji, in ker globlje reže v meso kmečkemu stanu kakor še tako nevarna politična poteza.

Proti liberalnim oduševcem so si pri vseh narodnih ustanovili svoje kmečke posojilnice. Tam so nalogali svoje prihranke na zmerne obresti, a potrebni kmetje so dobivali posojila, tudi proti zmernim obrestim. Tako je pomagal kmet kmetu v žalosti in veselju.

Zadnji dve desetletji so se gospodarske razmere za kmeta vendar nekoliko izboljšale. Pridelki so dobivali boljše cene. Tako se je zgodilo, da so začele izkazovati posojilnice več vložnega denarja, kakor so ga rabile za izposojevanje. Tudi naše slovensko posojilništvo je izkazovalo premoženje, ki je šlo v milijone. Naravno bi bilo, da bi izrabljali kmetje ta denar za izboljšanje svojih gospodarstev in za podjetja, ki bi mu proizvajala po ceni različne kmečke potrebščine. Toda zadružni duh še žal ni tako globoko prodrl v vrste kmečkemu ljudstvu, da bi bilo to mogoče.

Ko so liberalni podjetniki videli, da je med kmeti precej denarja, nastavili so takoj svoje sesalke na njihovo denarno premoženje. Banke, ki so namenjene v prvi vrsti za trgovca in kmeta, so prišle tudi med kmete, a ne da bi mu posojale denar, ampak da bi mu izvabile prihranjene svote. Ponujajo mu za nalaganje večje obresti kakor kmečke posojilnice. To tudi lahko storijo, kajti bančni denar gre v fabriška in trgovska podjetja, ki za posojila lahko plačujejo večje odstopke, ker prinašajo več čistega dobička nego kmečka posestva.

Nismo in ne moremo biti načelni nasprotniki bank, ker vemo, da so za trgovca in obrtnika potrebne. A odločno se moramo upreti najnovejšemu stremljenju različnih bank, ki hočejo ves odvišen kmečki denar spraviti v banko in s tem v industrijska in trgovska podjetja. Kmečki denar za kmeta!

Ze sedaj se pozna pri kmečkih posojilnicah sesanje bank. Posojilnice nimajo denarja, banke pa v izobilju. Toda kmet ne more iti k bankam po posojilo, ker je tam denar predrag. Pod 7% ga je težko dobi-

ti, v posebnih slučajih naraste tudi do 14%, kakor nam pripovedujejo žalostne izkušnje.

Govorje torej kmečkemu stanu, ko bo moral hoditi po denar k industrijskim bankam. Takrat bo prišla zanj zadnja ura. Zato je naša dolžnost, opozoriti kmečki stan na najnovejšo nevarnost, ki mu preti od denarnih zavodov naših fabrikantov in veletrgovcev. Kmet, ki nosi svoj denar v banke radi par kronic višjih obresti, je morilec svojega sobrata in izdajalec kmečkemu stanu. On dela dejanski na to, da spravi svoj stan v popolno denarno odvisnost od industrije. Še enkrat: Kmečki denar za kmeta!

Zadnji četrtek, dne 11. julija, se je vršil v Mariboru občini zbor štajerske podružnice ljubljanske Zadrzne Zveze. Na njem je o tej nevarnosti, ki preti našemu kmetu od industrije potom bank, predaval od liberalcev toli osovraženi dr. Krek. V smislu njegovih izvajanj so se na predlog dr. Hohnjeca storili sklepi, ki pričajo našemu kmečkemu stanu, da ima v težkih časih svoje prijatelje edino-le pri katoliških strankah. Sklepi se glasijo:

1. Vlada je kot nadzorbvalna oblast nad akcijskimi (podjetniškimi) družbami sodgovorna za gospodarsko agitacijo, ki ž njo banke skušajo tudi kmečki denar skupljati za-se in izrabljati za špekulacijske namene.

2. Vlada, ki je z državnim vplivom pospeševala postanek in razvoj poljedelskega zadružništva, je dolžna, da ne ostane pri tem na pol pota in da ne pusti zadružništva v najvažnejši reči — v denarnem vprašanju — brez pomoči.

Zato zahtevamo:

a) Vlada mora strožje postopati pri dovoljevanju za ustanavljanje bank, zabraniti mora kvarno ustanavljanje bančnih podružnic, znatno jim mora omejiti pravico, sprejemati vloge.

b) Ustanoviti se mora državni kreditni zavod za zadrzne zveze, ki se mora zadostno zalagati z denarjem iz državnih sredstev.

Razkosavanje kmetij.

Žalostno dejstvo je, da se število kmetij na Sp. Štajerskem manjša leto za leto. Na eni strani vedno večje zadolženje kmečkih posestev, na drugi pa veliko pomanjkanje delavskih moči, privede kmeta do sklepa, da proda svojo posest mesarjem kmečkih posestev. Večkrat pa privedejo kmeta do prodaje tudi razni drugi razlogi. n. pr.: tožbe, nesreče in uime, družinske razmere, smrt ali kaj podobnega. Vendar v pretežni večini se prodajo posestva radi zadolženja in pomanjkanja delavskih moči.

Razkosavanje kmetij se vrši posebno v krajih blizu mest, železnic in tam, kjer je kmečko prebivalstvo revnejše. V teh krajih se nahajajo posebni špijoni-mesetarji, ki izrabijo sleherni priliko, da pripravijo kmeta do tega, da nasede na limanice razkosovalcem kmetij. Največjo vlogo igra pri tem gostilna ali šnopsarna. Kmet pride nevoljen tje, v jezi čez kako nesrečo ali izgubljeno pravdo, rubežen ali zaostalim delom, začne piti, pridružijo se mu mesetarji in ga pregovorijo, da proda kmetijo. Mešetarji plačujejo liter za litrom; kmet, če ni dovolj previden, se upijani, mešetar, računajoč na masten dobiček in nagrado, podpihuje kmetovo jezo, in tako se navadno sklene prodaja posestva, marsikaterokrat za skrajno nizko ceno.

Kupei-razkosovalci so navadno tako previdni, da dajo prodajalcu visoko aro, in če se ta premisti, mora isto potem podvojeno vrniti kupcu.

Dobiček, ki ga imajo mesarji kmečkih posestev, znaša navadno 50 do 100% in še čez. Znan mi je slučaj iz Slovenskih goric, da je dobil kupec za posestvo, za katero je dal 8000 kron, celo 17.000 kron, pa mu je še ostala živina in nekaj kmetijskega orodja. Nismo ljudje, katerim bi se mogla očitati zavist, ampak pravično to ni, da se na tak odušički način steka premoženje kmečkemu ljudstvu v malhe ljudskih izkoriščevalcev. Kako skrbno n. pr. davčna oblast zasleduje kakega večjega posestnika radi osebnodohodninskega davka, se nalagajo kazni itd., a nasprotno se le z veliko površnostjo postopa napram mesarjem kmečkih posestev, ki spravljajo tisočake in tisočake dobička v svoje žepce. Če ima finančna oblast ovaduhe radi osebnodohodninskega davka, zakaj se ne potrudijo bolj skrbno, da bi si izvlekla od prekupčevalcev s kmetijami več dohodkov?

Glavni odbor štajerske kmetijske družbe je v seji razpravljal tudi o zadevi proti razkosavanju posestev. Dva gospoda osrednjega odbora, med tema je bil tudi Šentpeterski Lenko, sta hotela zadevo, menda iz prijaznosti do prekupcev, zavleči, a slovenski odbornik Robič in vladni zastopnik Negbauer sta odločno zahtevala, da se stvar kolikor mogoče hitro reši.

Sklenilo se je potem sledeče: 1. Namestništvu se priporoča, da se obrt barantanja s posestvi uvrsti med koncesionirane (oblastveno dovoljene) obrti. 2. Ti-sti, ki so si pridobili dovoljenje, da tržijo s posestvi, morajo voditi knjigo o dohodkih in izdatkih natančno po predpisu in morajo dovoliti vpogled v njo politični in davčni oblasti. 3. Prosilci za to dovoljenje (koncesijo) morajo položiti varščine 5000 K, ki tvorijo nekako varnost v slučaju prisojenih kazni. 4. Dovoljenje podeljuje namestnijska sporazumno s kmetijsko družbo. 5. Kazni za nedovoljeno (nekoncesionirano) trgovino s posestvi so odvisne od dobička, ki ga dobi trgovec s posestvi; vedno pa so naj večje, nego navedene v obrtnem zakonu, ker je treba, da vplivajo odstrašilno. Razen teh predlogov se sprejmeta še dva naslednja predloga: a) Drazbe posestev ali kmetijskih premičnin (inventarja) se ne smejo vršiti v gostilnah, niti se ne sme med dražbo, niti pred njo, razpolagati z alkoholnimi pijačami. b) Če kupi koncesioniran trgovec posestvo, si more dobitna občina, v kateri leži ali celo posestvo ali njega pretežni del, izgovoriti predkupno pravico; ravno tako kaka gospodarska zadruga v dotičnem kraju; predkupna pravica se pa mora uveljaviti tekom 14 dni.

Dvanajsta ura je že, da se stopi tem barantančim odločno na prste. Posebno upoštevanja vredno bi bilo določilo, da se ne smejo drazbe vršiti v gostilnah in da se med dražbo ne sme piti alkoholnih pijač. Dobro znana stvar je namreč, da razkosovalci kmetij dajo na dan prodaje mnogo za pijačo. Kupci, če so vjnjeni, ne gledajo na denar, slepo tirajo cene dražbanih posestev na višek.

Povdariti pa tudi moramo, da je za naše ljudstvo velika narodna nesreča, če se kmetije kosajo. Mesarji kmečkih posestev so navadno hudi posilnemei ali Nemci. Dobiček gre v obliki mnogih tisočakov v žepce narodnih nasprotnikov. Ti ljudje pa skušajo k nam spravljati tudi nemške kupce, ki se naselijo na poprej slovenskem posestvu. Naša želja je, da se torej razkosavanje kmetij kolikor mogoče omeji.

Politični ogled.

— Dne 12. julija: Položaj glede češko-nemških spravnih pogajanj se je včeraj in danes poslabšal, in skoro gotovo je, da se češki čezeljni zbor ne snide, kakor je že bilo določeno, tekom tekočega meseca. Nekateri listi zatrjujejo, da ni izključeno, da se končajo pogajanja v zadnjem trenutku brez uspeha. — Pruski princ Henrik bo obiskal sredi avgusta italijanskega kralja in kraljico v Rimu. — Na Portugalskem so izbruhnili nemiri. Pristaši kralja se s svojimi prostovoljci borijo posebno na severo-zahodni strani proti ljudovladnim četam. — Vstaške čete v Albaniji so zasedle več važnih cest in prelazov ter močno nagajajo Turkom.

— Dne 13. julija: Češko-nemški spravnii pogovori se v Pragi zopet nadaljujejo. Cesarški namestnik grof Thun se zelo trudi, da bi se dosegla sprava med obema narodoma. — V francoskem državnem zboru se je sprejela nova volilna postava ali takozvani „proporčni“ volilni red. Po tem volilnem redu bo mogoče tudi manjšinskim strankam si priboriti poslance. — Boji med pristaši ljudovlade in kralja na Portugalskem se nadaljujejo. — Albanske ustaške čete so si priborile nekaj zmag nad Turki.

— Dne 14. julija: Vsa avstrijska javnost z napetostjo pričakuje, kako se bodo kopčala češko-nemška spravnii pogajanja. Splošno se razvidi, da so Čehi mnogo bolj popustljivi kot Nemci. Glavna preporna točka pogajanj je uradni jezik raznih oblasti. — Vstaja v Albaniji proti Turkom zavzema vedno večji krog. Vstaši sicer nimajo bogve kako izborna stališča, ker jim manjka pogosto živeža, streliva in denarja, a v njih je zavest, da se bore za svobodo domovine. Turkom pa dela največ preglavice punt vojakov in častnikov. Vstaši imajo tudi svojega glavnega voditelja,